

КОРЕЛЯЦІЯ ПРАВА НА ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ТА ПРАВА, ГАРАНТОВАНОГО СТ. 6(3)В КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД КРИЗЬ ПРИЗМУ РІШЕНЬ ЄСПЛ

CORRELATION BETWEEN THE RIGHT OF ACCESS TO INFORMATION IN CRIMINAL PROCEEDINGS AND THE RIGHT GUARANTEED BY ART. 6(3)B OF THE CONVENTION FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS AND FUNDAMENTAL FREEDOMS THROUGH ECtHR'S DECISIONS

Марченко Т.Ю., аспірантка кафедри кримінального процесу,
детективної та оперативно-розшукової діяльності
Національний університет «Одеська юридична академія»

Стаття присвячена визначенню зв'язку між правом підозрюваного, обвинуваченого на доступ до інформації та правом мати час і можливості, необхідні для підготовки позиції захисту. Сьогодні важко уявити судочинство без застосування положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Водночас дійсний правильний зміст норм Конвенції можна з'ясувати лише шляхом комплексного аналізу практики Європейського суду з прав людини. Використання національними судами прецедентних рішень ЄСПЛ під час вирішення справ набирає неабияких темпів, що зумовлює необхідність постійного аналізу відповідних рішень. Стаття 6 Конвенції містить положення, спрямовані на гарантування ефективного захисту в кримінальному провадженні. Кожне з прав сторони захисту, висвітлених у статті, має бути забезпечено належним чином. Для гарантування такого забезпечення національним судам, сторонам кримінального провадження потрібно розуміти сутнісний зміст відповідних прав, враховувати умови (критерії) забезпечення кожного з прав та знати, в який спосіб та якою мірою ці права корелюють між собою. Зазначене гарантуватиме забезпечення справедливого судового розгляду, дотримання таких основоположних засад, як рівність сторін, принцип пропорційності та змагальності. У статті досліджено кореляцію таких прав сторони захисту, як право на доступ до інформації в кримінальному провадженні та право мати час і можливості, необхідні для підготовки позиції захисту у справі. Ці права є одними з найбільш важливих і водночас найбільш вразливих. Спостерігаються невтішні тенденції порушення зазначених прав як на стадії досудового розслідування, так і під час кримінального провадження, що регулярно висвітлюється вітчизняними науковцями та адвокатами. З огляду на це здійснений у статті аналіз призначений допомогти суддям, слідчим суддям, прокурорам, слідчим, адвокатам доречно застосовувати відповідні норми Конвенції, які вміщують як елементи права на доступ до інформації, так і права на достатній час та можливості для підготовки захисту, при цьому з урахуванням умов (критеріїв), які випливають із практики ЄСПЛ.

Ключові слова: доступ до інформації, достатні можливості, достатній час, Європейський суд з прав людини, кримінальне провадження.

The article examines the correlation between the suspect's and accused's right of access to information and the right to have adequate time and facilities to prepare his defense. Today, it is difficult to imagine a trial without applying the provisions of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms.

At the same time, the true actual content of the provisions of the Convention can be ascertained only through a comprehensive analysis of the case law of the European Court of Human Rights. The use of case law of the ECtHR by national courts in cases resolving is gaining momentum, which necessitates a constant analysis of the relevant decisions. Article 6 of the Convention contains provisions aimed at ensuring effective defense in criminal proceedings. Each of the rights of the defense covered in this article must be properly ensured. To guarantee such provision, national courts and parties to criminal proceedings need to understand the substance of the relevant rights, take into account the conditions (criteria) for securing each of the rights and know-how and to what extent these rights correlate with each other. This, in turn, will guarantee a fair trial, adherence to such fundamental principles as equality of arms, the principle of proportionality and adversarial proceedings. This article examines the correlation between such rights of the defense as the right to access information in criminal proceedings and the right to have adequate time and facilities to prepare a defense position in the case. These rights are among the most important, and at the same time, the most vulnerable. There are disappointing trends in the violation of these rights both at the stage of pre-trial investigation and during criminal proceedings, which are regularly covered by domestic scholars and lawyers. In view of the above, the analysis carried out in the article is aimed at helping judges, investigating judges, prosecutors, investigators, lawyers to apply the relevant provisions of the Convention, which include both elements of the right of access to information and the right to adequate time and facilities to prepare defense, taking into account the conditions (criteria) that follow from the practice of the ECtHR.

Key words: right of access to information, adequate facilities, adequate time, European Court of Human Rights, criminal proceedings.

Актуальність. Забезпечення права на захист продовжує бути одним із проблемних питань у правозастосовній діяльності. Це, окрім іншого, зумовлено нівелюванням гарантій сторони захисту, висвітлених у Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція). Для подолання проблеми суддям, слідчим суддям, сторони обвинувачення та сторони захисту необхідно чітко розуміти зміст і кореляцію між правами, гарантованими Конвенцією.

Метою статті є з'ясування зв'язку між правом на доступ до інформації у кримінальному провадженні та правом на достатній час і можливості для підготовки позиції захисту шляхом аналізу прецедентних рішень Європейського суду з прав людини (далі – Суд, ЄСПЛ).

Виклад основного матеріалу. Конвенція у ст. 6(3)в гарантує підозрюваному, обвинуваченого право мати час та можливості, необхідні для його захисту. Одним із компонентів цього права є право на доступ та ознайомлення

з матеріалами справи, що виступає однією з можливостей сторони захисту [1, с. 5].

Право на інформацію у кримінальному провадженні має три аспекти, такі як право бути поінформованим про права сторони захисту; право бути поінформованим про підстави арешту, про характер і причини будь-якого обвинувачення; право на доступ до доказів, на яких ґрунтується обвинувачення [2, с. 5; 3, с. 22].

Право підозрюваного, обвинуваченого бути негайно і детально поінформованим зрозумілою для нього мовою про характер і причини обвинувачення, висунутого проти нього, закріплено у ст. 6(3)а Конвенції.

У будь-якому разі для встановлення кореляції між правом на доступ до інформації та правом на достатній час і можливості для підготовки позиції захисту необхідно звернутися до низки прецедентних рішень ЄСПЛ.

Суд зазначає, що достатність наданої інформації повинна оцінюватися у зв'язку зі ст. 6(3)в Конвенції, а також

з огляду на більш загальне право на справедливий судовий розгляд, гарантоване ст. 6(1) Конвенції [4].

Щодо права на інформацію про права сторони захисту законодавець вирішив не виокремлювати його як окреме право у ст. 6 Конвенції. Попри це, практика ЄСПЛ дає змогу визначити певні «вказівки» Суду щодо суб'єкта такого інформування та умов належного доведення інформації до відома сторони захисту. Суд неодноразово вказував на те, що пасивний підхід правоохоронних органів є недостатнім для виконання їх зобов'язань щодо надання необхідної інформації [5]. Йдеться саме про підхід, коли сторона обвинувачення очікує, що сторона захисту сама повинна апелювати до сторони обвинувачення задля отримання інформації про свої права.

Суд неодноразово встановлював, що ст. 6(3)а та 6(3)б Конвенції є тісно пов'язаними та навіть дещо збігаються [6].

Зразковим прикладом слугує рішення у справі “Pélissier and Sassi v. France” [7], де у п. 54 ЄСПЛ зазначає, що ст. 6(3)а та 6(3)б Конвенції пов'язані, а право, гарантоване ст. 6(3)а Конвенції, має розглядатися у зв'язку з правом, передбаченим ст. 6(3)б Конвенції. Цей висновок Суд застосував також у рішенні “Zhupnik v. Ukraine” [8].

У справі “Mattoccia v. Italy” поставало питання щодо порушення ст. 6(1) разом із ст. 6(3)а та 6(3)б Конвенції. У рішенні щодо змін у обвинуваченні, включаючи зміни в його причині, зазначено, що обвинувачений повинен належним чином та повною мірою бути поінформований про це, а також забезпечений достатнім часом та можливостями, щоб відреагувати на них та організувати свій захист на основі будь-якої нової інформації або твердження (п. 61). Суд, окрім іншого, зазначив, що заявник у справі не мав можливості та не міг мати можливості ознайомитись із матеріалами, які перебували у розпорядженні сторони обвинувачення, оскільки доступ до матеріалів справи став можливим лише після закінчення попереднього розслідування.

На думку Суду, незважаючи на те, що заявник міг би вчасно домагатися доступу до матеріалів справи, що перебували у сторони обвинувачення, це не звільняло сторону обвинувачення від свого обов'язку негайно та детально інформувати обвинуваченого про повний зміст обвинувачення проти нього. Цей обов'язок повністю покладається на органи прокуратури, не підлягає пасивному виконанню, надаючи інформацію, не доводячи її до відома сторони захисту.

При цьому Суд врахував, що судові процеси щодо звалтування викликають дуже чутливі та важливі питання, що зумовлюють велике занепокоєння у суспільстві, подібні справи, які стосуються дуже молодих чи психічно вразливих осіб, часто представляють для органів прокуратури та судів серйозні труднощі стосовно доказів в ході провадження. Однак Суд зауважив, що в цій справі сторона захисту зіштовхнулася з винятковими труднощами. З п. 71 рішення випливає, що Суд оцінив те, що інформація, яка містилась в обвинувальному акті, була не до кінця визначеною, а також була суперечливою щодо деталей стосовно часових меж та місця, неодноразово змінювалася в ході судового розгляду. З огляду ж на тривалий період, який минув між подачею до судового розгляду та самим судовим розглядом, (більше трьох з половиною років) порівняно зі швидкістю, з якою проводився судовий розгляд (менше одного місяця), для дотримання справедливості необхідно було, щоб заявникові було доступно більше можливостей та засобів захищати себе практичним та ефективним способом, наприклад, залучивши свідків для встановлення алібі.

Суд констатував порушення права заявника на детальну інформацію про характер та причину обвинувачення проти нього та його права на достатній час і можливості для підготовки його захисту [9].

Рішення у цій справі дає чітке розуміння того, що одним із аспектів права на «достатні» можливості, як складової частини права, гарантованого ст. 6(3)б Конвенції, є право на повну інформацію стосовно характеру та причин обвину-

вачення. При цьому інформація повинна бути коректною, однозначною та наданою стороні захисту в належному порядку. Більш того, з рішення Суду випливає, що факт наявності у сторони захисту права на доступ до матеріалів справи або до інформації про докази не звільняє сторону обвинувачення від обов'язку негайно і детально інформувати підозрюваного, обвинуваченого про всю повноту обвинувачень проти нього.

Важливо звернути увагу на те, що у справі “Brozicek v. Italy” Суд визнав необґрунтованим твердження заявника про те, що в судовому повідомленні не було зазначено «детально <...> сутності та причини обвинувачення». Суд зазначив, що це повідомлення мало на меті повідомити заявника про порушення справи проти нього, тому рівень деталізації необхідної інформації був достатнім та відповідав вимогам ст. 6(3)а Конвенції, оскільки документ містив «достатній перелік правопорушень, в яких обвинувачувався заявник, із зазначенням їхнього місця і дати, відповідних статей Кримінального кодексу і прізвища жертви» [10].

Таким чином, сторона захисту повинна розуміти закладений зміст у гарантоване право і не інтерпретувати його недоречно та фрагментарно на свою користь, як це було у вищезазначеній справі.

У справі “T. v. Austria” заявник говорив про порушення його прав, гарантованих ст. 6(3)а та ст. 6(3)б Конвенції, з огляду на те, що окружний суд, перш ніж накладати на нього штраф за зловживання правом, не повідомив його про підозру у тому, що він зробив неправдиві чи неповні заяви у своєму запиті на правову допомогу. Це, за його словами, вплинуло на його права захисту. Суд розглянув це питання у розрізі ст. 6(1) Конвенції. Суд зазначив, що районний суд 11 квітня 1994 року доручив заявнику доповнити його запит про надання правової допомоги, але не зазначив стосовно обвинувачень проти нього у вчиненні злочину. Без проведення слухання 5 травня 1994 року суд визнав заявника винним у вчиненні цього злочину та призначив штраф за зловживання правом. Таким чином, заявник дізнався про обвинувачення, висунуті проти нього, лише після отримання рішення суду. Заявник оскаржив це рішення, однак апеляційна скарга не змогла виправити недоліки провадження в першій інстанції, оскільки обласний суд підтвердив рішення окружного суду без слухання та відхилив заяви, подані заявником на свій захист, розцінюючи їх як нові факти, які були неприпустимими для апеляційного оскарження (п. 71). Суд, беручи зазначене до уваги, дійшов висновку про порушення ст. 6(1) разом із ст. 6(3)а та ст. 6(3)б Конвенції [11].

Уваги також заслуговує справа “Abramyan v. Russia”, де заявник скаржився на порушення ст. 6 Конвенції у зв'язку з неповідомленням судовими органами про дату та місце слухання апеляційної скарги, що спричинило порушення принципу рівності засобів. Скарга також стосувалась пере-кваліфікації злочину судом першої інстанції, що завадило заявнику підготувати позицію захисту належним чином. У справі Суд нагадав, що право бути поінформованим про природу та причину обвинувачення слід розглядати у зв'язку з правом обвинуваченого на підготовку свого захисту, гарантованого ст. 6(3)б Конвенції.

У своєму рішенні Суд зазначив, що, навіть припускаючи, що заявник явно не виражав у заяві свого бажання взяти участь у апеляційному розгляді, судові органи мали повідомити заявника про слухання, щоби провадження було справедливим. Суд установив порушення прав на захист та принципу рівності засобів.

З обставин справи випливає, що Верховний суд, який мав повноваження здійснювати повний перегляд справи, розглянув та відхилив апеляцію заявника в усному слуханні, заслухавши позицію прокуратури. При цьому заявник та його захисник не були присутніми на слуханні, що позбавило заявника можливості реалізувати свої права захисту щодо пере-кваліфікованого обвинувачення у практичний

та ефективний спосіб. За цих обставин Суд дійшов висновку про порушення [12].

У справі “Dridi v. Germany” адвокат заявника, чий дозвіл було відкликано, а потім відновлено лише за день до слухання, дізнався про дату розгляду апеляції за день до розгляду справи. Він не мав копії апеляції, поданої прокурором. Адвокат заявника звернувся з проханням про перенесення слухання, оскільки він був поза містом у день фактичного слухання справи. Ця заява була відхилена. Вищезгадані міркування є достатніми для того, щоб дозволити Суду дійти висновку про те, що адвокат заявника не мав належної можливості отримати доступ до матеріалів справи після того, як було заплановано слухання, а також не мав можливості підготуватись до участі в апеляційному розгляді. Відповідно, було порушення п. 1 ст. 6 та п. 3 (b) ст. 6 Конвенції (п. п. 37–39) [13].

Отже, з вищезазначених висновків Суду можна виділити ще один аспект права на достатні можливості для сторони захисту задля підготовки позиції у справі, що полягає у можливості бути повідомленим про дату, місце судового розгляду та бути присутнім, брати участь у такому засіданні, особливо тоді, коли така можливість була надана стороні обвинувачення. Забезпечення цієї можливості охоплюється правом на доступ до інформації щодо майбутнього судового засідання та не вимагає, щоб сторона захисту окремо виражала якимось чином своє бажання брати участь у такому судовому засіданні.

Як було зазначено вище, одним із елементів права на доступ до інформації є право на доступ та, відповідно, ознайомлення з матеріалами кримінального провадження.

При цьому наведене право є невід’ємною складовою частинною права на достатні можливості сторони захисту, які необхідні для підготовки позиції у справі [14, с. 372].

У справі “Hadjianastassiou v. Greece” заявник скаржився на стислість процесуального строку для оскарження рішень військових судів та на відсутність можливості своєчасно ознайомитися зі змістом судових рішень, на які він подав касаційну скаргу. Зважаючи на відсутність можливості визначити підстави, на які військовий апеляційний суд спирався під час ухвалення судового рішення, заявник надав скаргу стосовно відсутності реальної можливості для деталізації своєї касаційної скарги. Однак касаційний суд залишив таку заяву без розгляду.

З рішення ж Суду випливає, що судові рішення, яке було оголошено головою військового апеляційного суду, не містило інформації, відображеної в протоколі слухань, і не ґрунтувалось повністю на тих же доказах і мотивах, що й рішення постійного суду Військово-повітряних сил. Оскільки заявник отримав протокол слухань тільки після подачі касаційної скарги з питань порушення процесуального права, у нього не було відповідної необхідної інформації, щоб конкретизувати свою скаргу. Враховуючи ці обставини, Суд встановив порушення ст. 6(3)b у взаємозв’язку зі ст. 6(1) Конвенції [15].

У справі “Chorniy v. Ukraine” заявник скаржився на порушення ст. 6(3)b Конвенції у зв’язку з тим, що йому невчасно було надано копію судового рішення від 17 грудня 2004 року, а саме аж 23 червня 2005 року, отже, він не мав можливості ознайомитися із мотивуваннями суду, викладеними у рішенні. Суд, оцінивши матеріали справи, дійшов висновку про недостатність доказів задля встановлення того, чи існували якісь реальні завади для сторони захисту, щоби підготувати апеляційну скаргу. Водночас щодо рішення суду апеляційної інстанції з обставин справи випливає, що заявник двічі намагався отримати дозвіл у суду першої інстанції для подальшого отримання доступу до матеріалів справи, а також просив копію рішення у апеляційного суду, однак відповіді не отримав. Більш того, заявник прямо зазначив у своїй скарзі стосовно того, що він не отримав копію рішення від 26 квітня 2005 року, але Верховний суд України не розглянув дане питання.

Позиція Уряду в цьому питанні зводилась до такого. Зазначене судові рішення було повністю зачитане в судовому засіданні, чого, на його думку, було достатньо. Суд

не погодився з цією позицією та, посилаючись на рішення у справі “Baucher v. France” (no. 53640/00, 24.07.2007), зазначив, що неможливість ознайомитися із рішенням під час підготовки скарги стосовно нього може суттєво підірвати ефективність такого оскарження. Також Суд звернув увагу на те, що незрозуміло, яким би міг бути результат розгляду справи у Верховному суді, якщо б заявнику була надана можливість користуватись текстом судового рішення під час його оскарження (п. 42). Враховуючи викладене, Суд вказав на порушення ст. 6(3)b у поєднанні зі ст. 6(1) Конвенції [16].

Ці рішення ілюструють, що відсутність мотивованого обґрунтування в судовому рішенні суду та стислість процесуальних строків для подачі касаційної скарги, ймовірно, можуть порушити право обвинуваченого на справедливий судовий розгляд, особливо щодо права на достатній час і можливість для підготовки свого захисту. Додатково одним із аспектів права на «достатні» можливості для сторони захисту можна вважати можливість вчасно отримати інформацію у вигляді повного тексту судового рішення з чітко викладеними мотивами суду задля подальшого оскарження.

На протипагу наведеним рішенням, у справі “Zoon v. The Netherlands” заявник скаржився на порушення ст. 6(1) у взаємозв’язку зі ст. 6(3)b Конвенції, яке було спричинене відсутністю можливості отримати копію повного рішення першої інстанції в час, коли він вирішував питання щодо подачі апеляційної скарги. У своєму звіті від 4 грудня 1998 року Комісія погодилась із заявником щодо порушення ст. 6(1) та ст. 6(3)b Конвенції. Уряд не погодився з таким рішенням. Суд розглянув два аспекти цього питання, а саме стосовно наявності копії письмового рішення в той момент, коли заявнику дозволено вирішувати, чи слід оскаржувати судові рішення, та стосовно доступності рішення лише у скороченій формі.

Заявник стверджував, що до закінчення строку подання апеляційної скарги він не мав копії ні повного письмового рішення, ні судового рішення у його скороченому вигляді. В день винесення рішення заявнику не було надано жодного. Більш того, захиснику заявника було відмовлено в проханні отримати копію рішення. Це було пов’язано з відповідним підходом суду до видачі копій рішень у письмовій формі за відсутності письмової заяви сторони. Адвокат зауважив, що не знав про таку політику суду, оскільки вона ніколи не була оприлюднена, отже, від членів адвокатської колегії в Роттердамі було б неправильно очікувати такої обізнаності (п. п. 33–24). Отже, з позиції сторони захисту заявник та його захисник були позбавлені можливості належним чином усвідомити підстави, на яких ґрунтувалось рішення суду, отже, усвідомлено оцінити можливий результат подання апеляційної скарги. Крім того, судом не було зачитано мотивувальну частину рішення. Суд у п. 36 рішення зауважив, що питання про те, якою мірою публічно було зачитано рішення суду в присутності сторони захисту, залишається питанням спірним. Однак не оспорується, що резолютивна частина рішення була зачитана публічно в присутності захисника заявника.

Уряд стверджував, що рішення у скороченому вигляді було доступне для ознайомлення в реєстрі регіонального суду після його винесення, відповідно до вищезгаданої політики суду, копія була б надана стороні захисту, якщо б вона цього вимагала у письмовій формі. Рішення у скороченому вигляді було доступне для ознайомлення через сорок вісім годин після винесення. Стосовно цього питання Суд зазначив, що заявнику було відомо про резолютивну частину рішення, також він та його захисник могли би повною мірою взяти до уваги текст рішення суду у скороченому вигляді до закінчення чотирнадцятиденного строку подання апеляції, щоб мати достатній час для подання апеляції.

Оцінюючи той факт, що рішення було доступне лише в скороченому вигляді, яке, за словами заявника, містило недостатню інформацію для того, щоб він міг прийняти обґрунтоване рішення щодо того, чи варто його оскаржувати, Суд зазначив, що позиція сторони захисту стосувалась питань обґрунтованості судової повістки, допустимості пода-

них матеріалів стороною обвинувачення, законності способу отримання доказів, кваліфікації діянь та застосування пом'якшуючих обставин, що були вирішені у рішенні у скороченому вигляді. Заявник не заперечував стосовно цього.

Суд обґрунтовував своє рішення таким чином. Незважаючи на те, що докази, на яких ґрунтувалося рішення, не були в ньому перелічені, заявник ніколи не заперечував вчинення діянь, зазначених у рішенні, та ніколи не оскаржував докази проти нього як такі. Більш того, заявник не заявляв і з матеріалів не вбачається, що його засудження ґрунтувалось на доказах, які ні містилися в матеріалах справи, ні були представлені під час судового засідання.

Суд, зокрема, врахував, що в Нідерландах кримінальна процедура в апеляції спрямована не на саме рішення суду першої інстанції, а проти висунутого обвинувачення. Процедура оскарження передбачає абсолютно нове встановлення фактів та повторну оцінку чинного законодавства. На думку Суду, заявник та його захисник мали можливість свідомо оцінити можливі результати будь-якої апеляції у зв'язку з рішенням у скороченому вигляді та доказами, що містяться в матеріалах справи. Отже, на думку Суду, в цій справі не було порушення ст. 6(1) у взаємозв'язку із ст. 6(3)в Конвенції [17].

Таким чином, врахувавши специфіку національного законодавства, Суд у цьому кейсі, окрім іншого, зібрав відомості, які містилися у скороченому рішенні національного суду, до якого у сторони захисту був доступ, та питання, щодо яких у сторони захисту виникла необхідність у апеляції. Він дійшов висновку, що в цьому разі відсутність повного тексту рішення ніяк не вплинула на реалізацію права на захист. Рішення у цій справі вкотре демонструє індивідуальний підхід Суду до обставин кожної справи.

У справі «Сітневський та Чайковський проти України» один із заявників вказував на порушення ст. 6(1) та 6(3)в Конвенції. Заявник зазначав, що після ознайомлення з протоколом судового засідання йому не було надано достатньо часу для ознайомлення з іншими матеріалами справи для підготовки апеляційної скарги. Суд, проаналізувавши обставини справи, зазначив про відсутність підстав стверджувати, що його право було обмежене. Заявник стверджував, що у нього була можливість ознайомитися з протоколом судового засідання у повному обсязі. При цьому заявником не було зазначено конкретних документів, доданих до матеріалів,

та він не вказав на ті, які, ймовірно, могли б йому знадобитись для ознайомлення. Більш того, були незрозумілі його мотиви стосовно ознайомлення з огляду на те, що він уже ознайомлювався з матеріалами до розгляду справи [18].

Таким чином, ця справа демонструє вимогу розумності прохань сторони захисту стосовно доступу до інформації шляхом ознайомлення та необхідність у оцінюванні суду щодо питання доцільності такого ознайомлення та ймовірного зловживання правом.

Безумовно, наведені позиції Суду дали змогу не лише встановити зв'язок між гарантованими правами сторони захисту на доступ до інформації та достатні можливості для підготовки позиції захисту у справі, але й розкрити бодай частково сутність цих прав, збагнути мотивування Суду в кожному конкретному випадку стосовно питання порушення цих прав.

Висновки. За результатами здійсненого аналізу доходимо таких висновків.

1) Право на доступ до інформації є одним із аспектів права сторони захисту на достатній час та можливості для підготовки позиції у справі.

2) Наведені права тісно корелюють, фрагментарно співпадаючи між собою, більш того, ЄСПЛ часто розглядає їх у поєднанні з більш загальним правом на справедливий судовий розгляд, передбаченим ст. 6(1) Конвенції. Сторона захисту матиме змогу ефективно користуватись правом на достатній час та можливості для підготовки позиції у справі тільки тоді, коли буде вчасно та повною мірою поінформована про підозру та обвинувачення, їх зміну та, відповідно, матиме можливість оскаржити їх, коли вчасно буде повідомлена про надані їй законодавцем процесуальні права, щоб ефективно ними користуватись, зокрема отримувати вчасний та повний доступ до матеріалів справи на всіх стадіях провадження у справі, в тому числі судових рішень та іншої інформації, яка необхідна для їх оскарження; знати дату та місце проведення слухання, аби мати змогу представити свої аргументи перед судом, особливо тоді, коли така можливість надана стороні обвинувачення.

3) За своїм змістовим наповненням обидва права в комплексі з іншими правами, передбаченими ст. 6(3) Конвенції, спрямовані на забезпечення права на ефективний захист і справедливий судовий розгляд.

ЛІТЕРАТУРА

- Huseyn and Others v. Azerbaijan dd. 26 July 2011, Appl. nos. 35485/05, 45553/05, 35680/05 and 36085/05 para 175. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-105823>.
- Право на інформацію в кримінальному процесі: poradnik для адвокатів щодо здійснення захисту гарантованого державою. 2013. 30 с. URL: https://www.justiceinitiative.org/uploads/57eb6f29-c89e-4a2c-83f7-fe70fc2f1557/arrest-rights-template-right-to-information-ukrainian20140121_1.pdf.
- Rights of suspected and accused persons across the EU: translation, interpretation and information. November 2016. Publisher: European Union: European Agency for Fundamental Rights. 116 p. URL: <https://www.refworld.org/topic,50fbce4c9,50fbce4db,5874fde4,0,EUFRA,,.html>.
- Vaudelle v France dd. 30 January 2001, Appl. no. 35683/97 para 35. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-59167>.
- Panovits v. Cyprus dd. 11 December 2008, Appl. no. 4268/04 para 72. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-90244>.
- Марченко Т.Ю. Єдність статей 6 (3) а та 6 (3) в Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у національній судовій практиці *Матеріали III Дистанційної наукової конференції до 20-річчя НУ ОЮА та 170-річчя Одеської школи права* (11 грудня 2017 року). Одеса, 2017. С. 234–237.
- Pélissier and Sassi v. France dd. 25 March 1999, Appl. no. 25444/94. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-58226>.
- Zhupnik v. Ukraine dd. 9 December 2010, Appl. no. 20792/05. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-102102>.
- Mattoccia v. Italy dd. 25 July 2000, Appl. no. 23969/94. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58764>.
- Brozicek v. Italy dd. 19 December 1989, Appl. no. 10964/84 para. 42. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57612>.
- T. v. Austria dd. 14 November 2000, Appl. no. 27783/95. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58977>.
- Abramyan v. Russia dd. 9 October 2008, Appl. no. 10709/02 URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-88820>.
- Dridi v. Germany dd. 26 July 2018, Appl. no. 35778/11. Переклад *Адвокатського бюро «Ольги Троценко»*. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-188226>.
- Марченко Т.Ю. Право обвинуваченого на час та можливості, необхідні для підготовки свого захисту: практика ЄСПЛ 2018 року. *Право-є життя сучасної України* : у 2 т. : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 17 травня 2019 року. Одеса, 2019. С. 369–373.
- Hadjianastassiou v. Greece dd. 16 December 1992, Appl. no. 12945/87. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57779>.
- Chorniy v. Ukraine dd. 16 May 2013, Appl. no. 35227/06 URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-119677>.
- Zoon v. The Netherlands dd. 7 December 2000, Appl. no. 29202/95. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-59074>.
- Рішення ЄСПЛ від 10 листопада 2016 року у справі «Сітневський та Чайковський проти України», заяви № 48016/06 та № 7817/07. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_b91?fbclid=IwAR3sLTpyZ_3YXzrB4LEBgXsW9jOzkpialWT5leyiMQ7oWNNWhUXG7eRH#Text.